

Vyslání a návrat zv?d?

Převod materiálu

Ondřej Macek

Pořadí v lekci

31

Téma

Odvaha a důvěra v Pána Boha, rozhodnutí, odpovědnost za něj a následky z něj plynoucí.

Cíle

- Dětem se pokoušíme předat, že se vyplatí mít odvahu i povzbuzovat druhé.
 - K životu patří rozhodování a nesení odpovědnosti za něj.
 - Zároveň se budeme snažit předat vyznání, že Pán Bůh nás sice občas nechá „vykoupat“ v následcích toho, co jsme způsobili, ale neopustí nás.
-

31.1 Pro učitele

Biblický text: Nu 13 a 14

31.1.1 Výkladové poznámky

- Pošli muže (13,2): v hebrejském textu zní Hospodinův příkaz poněkud neobvykle („pošli si“), tj. pošli pro sebe, kvůli sobě. Podle Dt 1,21 žádost o vyslání zv?d? vyslovuje lid a Hospodin jim vychází vstříc, aťkoli v?íčímu společenství by měl stažit Boží slib a nemusí žádat předb?žný průzkum.
- Důležitým úkolem zv?d? je přinést ovoce. Stromy tehdy byly ve zvláštní úctě a pod zvláštní ochranou místních božstev. Tuto pov?ru musí průzkumníci odhodit a nebát se utrhnout jejich plody. Snad právě proto jsou slova povzbuzení zařazena až sem: „Buďte odvážní a přineste něco z ovoce.“ Ale také možná jako důkaz toho, že nepřítel není tak silný, totiž že se mu dá něco vzít i jen tak.
- Porovnejte dvojí zprávu o poměrech v zaslíbené zemi (13,27–29 a 13,32–33). První uvádí kladné i záporné stránky, druhá už jen záporné. Posun v hodnocení je způsoben falešnou optikou — nehodnotí tedy víru, důvěru za Boží vedení, ale strach, který „má velké oči“ a zveličuje nebezpečí (zvl. 34 b).
- Reptání: oddíl modelových zachycuje to, co se v dějinách Izraele i církve stávalo často, že (podstatná?)i hlasitější část Božího lidu přestala důvěřovat Hospodinovým zaslíbením. Izraelcem se zdá, že Boží zaslíbení jsou sliby — chyby. Dokonce začnou překreslovat historii. Izrael, tak jako někdy i v posttotalitním období, prochází deziluzí svobody a idealizuje dobu otroctví. V jejich vzpomínkách všechno bylo levné, ba skoro zadarmo: „Vzpomínáme na ryby, které jsme měli v Egyptě k jídlu zadarmo, na okurky, melouny, na pór, cibuli a řesnek. Jsme už celí seschlí, nevidíme nic jiného než manu.“ (Nu 11,6). Doba otroctví, náboženského a politického útlaku se najednou jeví jako lepší než přítomnost a budoucnost. Zaslíbená země je osídlená někým silnějším, než jsou Izraelci. Boží výchova na poušti, resp. ve skrovných podmínkách, neuspěla. Lidu se zdá, že je lepší vrátit se do starých známých poměrů.
- Zatímco se lid bouří, Mojžíš s Áronem se přimlouvají před Bohem (14,5 — padli na tvář) a Jozue s Kálebem jediní v?rnní?iní pokání (14,6 — roztrhli roucha).
- Anákovci byli zředy, muži obrovité postavy. Tím nemá být zdůrazněna jejich obrovitost, ale spíše jejich pýcha a troufalost. Něeho a nikoho se nebáli, chtěli být sami sobě pány. Nechtěli se Bohu podřídit (takovým byl i Goliáš).

- Sláva (14,21) naplní celou zemi a ti, kdo viděli slávu Boží a jeho znamení, a přesto neuvěřili, nevejdou do země zaslíbené — sláva zde neznamená popularitu, ale slavné je to, co má váhu, tíži (kážd), to se prosazuje, to je slavné. Sláva je zjevením Boží svatosti; jeho dílo vzbuzuje bázeň, údiv. Kdo nerespektuje Boží dílo, ten nevejde.
- „Nevejdete“ je Hospodinova realistická řeč. Strach znemožňuje přijetí daru. Nejsou připraveni žít v zemi zaslíbené. Je zbytečné, aby tam vcházel. Proto vejdou jen dva svědci, kteří referovali o zemi nezkráslené, pravdivé — Jozue a Káleb.
- „Podle počtu dnů, v nichž jste dělali průzkum země, poneseš své viny. Za každý den jeden rok, za který icet dnů, který icet let.“ (14,34). Průzkum země (kap. 13) je kvalifikován jako malovrnost, jako nedůvěra Hospodinovým zaslíbením. Neschopnost přijmout trest je popsána v 14,38–45. Modelově je ukázáno, že i vyznání vin může být zneváženo lehkovážným přesvědčením, že od nynějška už Hospodin musí být s námi, a budeme mít proto ve všem úspěch, protože my jsme přece vykonali vše, co jsme vykonat měli.
- Kenaanská země, ať malá, má několik velmi rozdílných klimatických zón. Chermón (Hermon) je vysoký 2814 m a tedy velmi chladný, údolí Jordánu a oblast kolem Jericha je tropická. Klima ovlivňuje i vřasy, východní jsou horké a suché, severní a západní přináší chlad a déšť. Období deště začíná v říjnu a končí v březnu.
- Midraš uří: Odkud mohli zvědové vědět o síle nebo slabosti obyvatel? Odvážní žijí v otevřených vesnicích, ustrašení za hradbami měst. Pro nejprve mluví o zemi hezky a pak popisují negativní stránky. Stejně tak mluví natiutřaí o druhých. Pro v poušti zemí i ti, co mlčeli a nic nekritizovali. Protože se neozvali. Někdy si stěžujeme Bohu: Jak dlouho ještě, Bože? A Bůh odpovídá: Jak dlouho ještě, člověče?
- Proti sobě stojí odvaha s důvěrou v Boha a strach, který se stává takřka božskou mocností.
- Šamúa (zpráva), Šáfat (soudce), Káleb (pes), Jigál (vykoupený), Hóšea (zachránce), Paltí (vysvobození Pán), Gadíel (šťstí je Bůh), Gadí (moje šťstí), Amíel (přibuzný boží), Setúr (chránec), Nachbí (schovanec), Geúel (vyvýšenost boží). Podle jmen skoro chodící vyznání víry, tu ale vyzná málem jen pes.

31.1.2 Úskalí

- Lid neselhává tak docela jen v tom, že má strach, ale především v tom, že nedůvěřuje Božím zaslíbením.
- Mohlo by se zdát, že přiblíží Hospodina jako krutého prchlivce, který bez váhání tvrdě postihne každého pochybovače a počítá jen se statečnými a silnými. Biblický vypravěč však chce zdraznit, že nedověra Izraele znevažuje Boží zaslíbení a věrnost (14,11) a Boží lid (opakovaně) selhává ve svém základním poslání.
- Lidé chtějí kmenovat Mojžíše se neumoudří domluvou Káleba a Jozua, ale přímým zásahem Hospodinovým — jsou zastaveni slávou, tj. Boží svatostí, majestátem (trochu podobně jako Pavel u Damašku).
- Jedná se o dva příběhy. Bylo by nejspíš vhodné vybrat si pouze jeden a na ten položit důraz. Druhý použít pouze jako prolog či epilog.

31.1.3 Odkazy

Odkazy na pracovní listy, starší přípravky a další materiály najdete pod číslem kapitoly (31) na adrese <http://goo.gl/GyThqD>.

31.2 Pro děti

31.2.1 Předškolní děti

Lze zařít třeba malou zkouškou odvahy. Kdo si troufne do farního sklepa (souhlasí-li paní farářová)? Kdo sní nebo vypije se zavázanýma očima (nebo bez zavázaných očí něco, co vypadá barevně nezvykle)? Použitelný je i skok dřevěry (dítě má zavázané oči, stojí na lavičce, kterou dva zvedají, a pak s ní klesají; není zřejmě, z jak velké výšky v posledu skočí). Co to je odvaha?

Dále si vyberte z níže uvedeného.

Pomůcky: Jídlo, pití, lavička, šátek na zavázání očí.

31.2.2 Mladší školní děti

Úvod: Pokud položíme ve vyprávění důraz na nedvěru a zkreslení zpráv o zaslíbené zemi, lze setkání otevřít tím, že děti postupně v kruhu vyprávějí, co se jim během uplynulého týdne stalo. Každé jeden zážitek. Za ten, který lze posoudit jako pozitivní, dáme na hromádku barevný (obarvený) kámen (nebo něco jiného), za negativní černý či šedý kámen. Jeho je víc? Ti, co řekli o nepřijemném, vzpomněli by si i na něco hezkého? (Jak je to s tím, na klademe důraz, co nám více zůstane v paměti?)

Pokud důraz položíme na nesení konsekvencí, je možností přemítání o tom, jaké následky může mít to, že ať koliv vím, že mě čeká zkoušení, písemka, příjímáky, přece se neučím, protože se mi nechce, nebo chce něco jiného.

Tip na úvodní hru: Rozložit po stole obrázky ovoce, nechat děti je seřadit podle abecedy, na kartičkách s ovocem napsané části verše z Bible, který se tak poskládá dohromady. Od něj je možné se ve vyprávění „odrazit“.

Dětem by bylo dobré na začátku předat informaci, že země, ve které se chtěli Izraelci usadit, Kanaan, byla obydlena. Ukázat jim na mapě, odkud zvedové vyšli, kam šli. Vhodné je také začít krátké opakování, aby bylo zřejmé, kde se „nyní“ nacházíme: vyjítí z Egypta, cesta pouští, různá reptání, Sinaj, desatero přikázání, zaslíbená země, modlářství.

Vyberte si, na kterou část položíte důraz, zvl. pro mladší děti není třeba vyprávět vše.

První část příběhu lze (převyprávět s přihlédnutím k dvojímu typu aktérů: jedni lidé povzbuzují, dodávají odvalu, druhí straší a odrazují. (Možno použít figurky, biblické postavičky a předměty, které lze popsat různým způsobem.) Jednu a tutéž informaci lze podat několika různým způsobem. Bylo by fajn, kdyby si i to děti uvědomily. (Sklenice je poloprázdná a už skoro nic v ní nezbývá. Sklenice je poloplná a ještě je v ní spousta vody. Obyvatelé jsou velcí nebo obrovští?) Zároveň jde o to nebezpečí vnímat, nepodceňovat, ale vědět, že s námi je Hospodin. (Lze vložit tichou poštu. Jak se může změnit informace, než dojde na konec zástupu.)

Ten, kdo nedělku připravuje, může příběh převyprávět jen velmi stručně, a pak nechat děti, aby si zahrály na zvedy, kteří popisují zemi. (Může na větší mapu rozmístit předměty, které zvedové budou muset různým způsobem popsat.)

Rozhovor: Kdo ti dodal odvahu? Kdo ti ji vzal (vystrašil tě)? Proč máli Jozue a Kaleb odvahu? Pokoušíme se zdraznit, že i dnes je Pán Bůh s námi a že nás to může uklidňovat, zpevňovat.

Druhou část příběhu lze popsat očima některého z účastníků nedělky. Všichni jsou mladší dvaceti let (až na učitelskou/učitelku asi). Do zaslíbené země se mohou dostat už nyní. Nebo až za čtyřicet let. To jim bude padesát, čtyřicet sedm... Už budou „staří“. (Vešli nakonec ti, kteří v době událostí, byli mladší dvaceti let. Viz 14,29.) Následky našich rozhodnutí (po)nesou naše děti. (Možno dotáhnout třeba environmentalisticky.)

Rozhovor: Rozhodl se někdy špatně, aťkoliv jsi věděl, co by bylo bývalo správné?

Aktivita: Přečti si na nedělní obrázky labyrintu nebo bludiště, pokud možno složitějších. Nechat děti najít cestu. A potom s nimi mluvit o tom, že život je někdy labyrint, člověk se musí občas vrátit, zdržít se. Překážky snad nese život sám, nebo si je děláme my sami, dělají nám je lidé kolem, ale Pán Bůh jde s námi, tiše napovídá, poradí, dodává sílu.

Pomůcky: Barevné a tmavé kameny podle počtu dětí; mapa, figurky či biblické postavičky a zvolené popisované předměty; obrázky labyrintu či bludiště.

31.2.3 Starší školní děti

Aktivita viz 31.2.2 Mladší školní děti.

Cesta z Egypta je u konce. Táhle za kopcem je ta země, ve které kdysi žil Jákob a jeho synové. Najednou začínají váhat. Zástup Izraelců zpomaluje, až se zastaví docela.

Někde zprostřed něho se ozývá: „Jaké to tam bude? Co nás tam čeká?“

„Co kdybychom tam nejdříve poslali pár zvěď, aby nám řekli, na se máme připravit?“ Navrhl někdo.

A tak Mojžíš vybral dvanáct mužů, z každého izraelského kmene jednoho: „Zjistěte, jaká je ta země, co tam bydlí za lidi.“

„A doneste nějaké ovoce, aby i ostatní lidé mohli už ochutnat plody z té země. A začít se těšit.“

„A buďte udatní. Nebojte se.“ (Chce to odvahu jít do neznáma a neprošlapanou cestou!)

Vyšli.

Po cestě se zadýchají. Musejí vystoupat na pohoří. (Do této země se vystupuje. Dá to práci. Naznačuje to: Za něco spíš stojí život, který nevede po rovině nebo na kole z kopce samospádem. Život nějak určený vírou je spojený i se sebekázní, která někdy bolí; život určený vírou není pohodlný, ale po cestě je výhled, trochu nadhled, něco jeden možná zahlédne.)

Čtyřicet dní trval ten průzkum.

A zjistili pěti z nich: „Je tam dost prostoru, kde by se dalo usadit. Je to hezká země, skoro ráj.“

Pak se vrátili do tábora.

„Ano, je to krásná země oplývá mlékem a medem. Jsou tam zelené louky, kde se může pást náš dobytek. A v dutých stromech je vidět, co za jaro nasbíraly divoké vřely medu. Donesli jsme vám ochutnat hrozny. Ale...“

Většinou to tak je, že někdo přidá „ale“ a první věta je rázem utopena v těch, co přijdou po ní.

Někdo z poslů řekl: „Bydlí tam však velcí lidé.“

A Izraelci si to mezi sebou šeptají, přidávají, zveličují (zvyšují) a na konci zástupu po chvíli kdosi vykřikne: „Žijí tam obři!“ A ukazuje při tom rukama až k nebi.

Největším nepřitelem je strach! Dobré pomineme... to zlé nás fascinuje. Ti poslední vzadu už neslyšeli nic o vřelách, potocích a loukách.

„Zašlápnu nás! Jsme pro ně nepatrní... jak kobylinky.“

A pak už se jen vrší pomluvy, polopravdy.

„Raději nebudeme nic riskovat. Dost už bylo tohohle Boha.“

Jenom Káleb — jméno znamená pes — někdo, kdo možná ani nebyl z dobrého izraelského rodinného chovu, z těch správných klanů — volá: „Vzhůru! Pojme...“

Je překvapen. Strachem těch ostatních.

Támhle za kopcem je ta země... Ochutnávají kuličky sladkého vína, předkrm toho, co by mohli jíst tam. (Jako u večeře Pán...) Jenže místo, aby zazpívali: „Radujme se vždy společně...“, křičí: „Žijí *tam* zředy... ani to nezkoušejme *tam* vejít.“

Panika, černé barvy. Strach z neznáma, strach to risknout.

„Je to celé podvod. To není ten ráj. Vraťme se do Egypta, tam to známe, tam je to nalinkované, tam se nemusí nic zkoušet, doufat, myslet.“

Jen rychle dochází, že si právě přibouchávají vrata do zaslíbené země před nosem. Rychle proti davu.

Ti rychle ostatním nic nevyptávají, jen zkoušejí připomenout: „Vždyť jsme s Bohem přece něco už prožili. Držel nás. Pomáhal nám. Dával jídlo, vodu. Ubránil nás proti celému vojsku faraóna. Nebojte se. Přijde s námi i teď.“

Jenže lidi už berou do rukou kameny a chtějí je házet na ty dva, co se chtějí vydat na cestu, na Jozua, Káleba. A pak také na Mojžíše a Árona, co je dosud vedli.

„To oni za to mžou. Oni nás chtějí zavléci do té hnusné země plné obrů. Jak dlouho jsme se sem trmáceli, kolik to stálo sil, měli jsme hlad! Kdy kdo viděl naposledy pořádný kus masa? Hm?“

Rychle se to rozjíždí. A všichni křičí, skoro. Haní i to, co nikdy neviděli. Paměť najednou nikomu neslouží, skoro. A je potřeba rychle ukázat na viníka.

A pak najednou, najednou je mezi nimi Bůh.

Když už je moc zbednělosti, moc chytráctví, moc strachu, moc hlouposti, moc kamenů na proroky. Nebo snad oběť, na chvíli, dojde klovku, že tu je Bůh, s celou svou slávou, mocí, silou.

(Nezbavíme se Boží přítomnosti. I když bychom někdy chtěli, aby se nedíval.)

„Jak dlouho ještě...? Jak dlouho se dá tohle vydržet?“ Jenže tak se neptá unavený klovk, ale unavený Pán Bůh. Ne nespokojený klovk, který by chtěl víc od svého Boha, ale nespokojený Bůh, který už má svých lidí dost. Dost lidí s tak krátkou pamětí, kteří neustále zlehčují, znevažují to, co jim on Bůh dal. Bůh zoufalý z lidí, kteří couvají, nepamatují si, kteří mu nevěří, nechtějí s ním být.

„Vyhladím je morem!“

Ale Mojžíš, po kterém se to vždycky svezlo, když Izraelci narazili na nějakou překážku, unavený Mojžíš za neplakovat Boha. Neomlouvá lidi, jen: „Když už jsi to s námi rozjel, provedl nás tím vším morem, dotáhni to... co by si pomysleli v Egyptě, co by na to řekli cizí lidi. Ty přece vždycky odpouštíš. Tvoje síla přece není v trestech, ale ve velkorysosti, trpělivosti. Ty se přeci jmenuješ: Nové šance.“

„Dobře. Ale také nejde do nekonečna kálet na Boha.“

Od dvacetiletých nahoru všichni zem?ou na poušti. Zem?ou nejen ti k?iklouni a reptalové, ale i ti, co ml?eli. Zem?ou i ti, co neremcali. Pro?? Protože ml?eli. Ml?et je n?kdy stejný zlo?in jako k?i?et.

?ty?icet let, a? o tom všem v poušti p?emýšlí a opakují si desatero. Hlavn? úvod...“

(Následky našich rozhodnutí [po]nesou naše d?ti.)

Támhle za kopcem je ta zem?... Noc Izraelci proplakali. A druhý den to cht?jí napravit: „Ud?láme za tím tlustou ?áru. Vyrážíme. My to zvládneme. My už se nebojíme.“

Jenže ?as na odvalu byl v?era. Te? je ?as si to vyžrat — co zp?sobili — svým chytráctvím, plány bez otázek.

N?kdy to nejde ze sebe rychle set?ást. N?kdy je pot?eba si dát ?as na p?emýšlení: Kde se bere ta naše nespokojenost, reptání, neochota k cest? do vrchu, touha po egyptských pravidlech a hrncích, pevné ruce, strach, zapomn?tlivost, rad?ji bez Boha, než podle n?ho a s ním.

Nechce se jim p?emýšlet o tom, co pokazili.

„My to zvládneme, my už jsme se pou?ili, my...“

A zase Mojžíš volá, zase ho nikdo neslyší: „Te? nebudete mít Boha v zádech! Te? tam necho?te!“

„Ne, my to zvládneme!“

A dostali výprask. Byli poraženi na hlavu. Také za svoji neschopnost nést následky vlastních ?in?.

Slepé uli?ky jsou vydlážd?ny pýchou, krátkozrakostí, která si trvá na svém za každou cenu, nedostate?ným ? asem k p?emýšlení. Na chvíli nás osvítí Boží sláva, cosi se nás dotkne, ale pak zas po svém: já, my... A Pána Boha ke slovu moc nikdo nepustí.

O ?em ten p?ib?h je? O strachu, nebo o hlouposti, nebo o zapomn?tlivosti? O strachu, který má velké o?i, o uv??ení pov??e, nepravd?, polopravd?, o zapomenutí na Pána Boha? Nebo o hlouposti, pro kterou jim nedojde, že B?h, který dal život, vyvedl už z jiných pastí a strážní, zvládne i tuhle, i v téhle bude stát vedle? Co je náš problém? Strach, pro který zapomeneme na Pána Boha; hloupost, pro kterou si myslíme, že B?h na n?co nesta?í; nebo zapomn?tlivost, pro kterou Boha vymažeme z hlavy? Nebo je také o tom, že dobré jen p? ejdeme, o zlém však dokážeme mluvit dlouho? Že budoucnost vždycky láká i nahání strach?

31.2.4 P?esah

- Co to je ve?ejné mín?ní, jak se zkoumá a jak je ovliv?ováno? Jak funguje reklama? Jak nás ovliv?ují ti, co jsou ?asto vid?t v televizi, o kterých ?teme na internetu?
- Mluvit pravdu a p?ehán?t, zkreslovat, vykreslovat. D?láme to? Kde za?íná lež?
- Jaké máme strachy? Dokážeme o nich mluvit? (Asi se zvrhne v rozhovor o pavoucích a mimozemš? anech...) Co nám pomáhá se jich zbavit, nebo je zvládnout?
- Zahrát si Kimovu hru. Kdo si zapamatuje všechno? (Hra na zv?dy.) Nebo náro?n?jší varianta. Pod šátkem deset protiklad? (nap?. bílý a ?erný papír, ostrý a jídelní n?ž, prázdná a plná sklenice, hnijící a hezké jablko) a ty zapsat.
- Probrat biblický verš Nu 14,11. Vnímáme stopy Boží pomoci v našich životech?
- Tichá pošta — p?edávání zprávy.

31.3 Liturgie

31.3.1 Písn?

N?kdo m? vede za ruku (EZ 176); *De profundis* (SV 327); *Pán B?h je síla má* (EZ 182); *P?ímluva* (SV 21); *O pokání* (Svítá 276); *Dej nám moudrost, odvahu* (EZD 672)

31.3.2 Biblický text k zapamatování

V Boha doufám, nebojím se, co mi m?že ud?lat ?lov?k? (Ž 56,12)

Boha je t?eba poslouchat, ne lidi. (Sk 5,29 b)

Jak dlouho mi tento lid nebude v?ít p?es všechna znamení, která jsem uprost?ed n?ho konal? (Nu 14,11 b)

31.3.3 Rituál

Volný jsem, volný jsem, Bohu díky, volný jsem.

31.3.4 Okénko do bohoslužeb

Víte, co znamená p?ísloví „strach má velké o?i“? Využít poloprázdnou/plnou sklenici. Možnosti jejího popisu.

31.3.5 Modlitba

Hospodine, ty jsi s námi ráno i ve?er, celou noc i celý den. Nau? nás, prosíme, na to nezapomínat. A budeme-li se bát, pomoz nám se nadechnout, zvednout hlavu a narovnat záda, abychom mohli jít i tam, kde to t?eba ještě neznáme. Pošli nám lidi, kte?í nás povzbudí, dodají nám odvahu. D?kujeme za všechno, cos pro nás ud?lal a kolikrát jsi nám už pomohl.

Odkaz na pracovní list

[27 Vyslání a návrat zv?d?](#)

[27 Vyslání a návrat zv?d? - st](#)

Cílová skupina

[P?edškolní](#)

[Školní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Dál p?ece nejdeme sami I \(Od stvo?ení k Josefovi + Od Mojžíše k Rút\)](#)

Biblický odkaz (kat)

[Numeri 13–14](#)